

4. Ожегов С.И. и Шведова Н.Ю. Толковый словарь русского языка: 80 000 слов и фразеологических выражений / Российская академия наук. Институт русского языка им. В.В. Виноградова. 4-е изд., дополненное. – М., 1999.
5. Развитие акмеологической культуры будущего магистра: Монография / А.А.Деркач, О.В. Москаленко, Е.В. Селезнева. – М., 2004.
6. Тыклюк Н.В. Готовность к деятельности как акмеологический феномен // Акмеология. 2007. – № 1. – С. 18 – 21.
7. Флегонтова Н. М. Педагогічна організація культурного дозвілля школярів: Навч.-метод. посіб. – К.: Освіта України, 2007.
8. Шадриков В.Д. Проблемы системогенеза профессиональной деятельности. – М., 1982.
9. Шевченко Н.А. Готовність до педагогічної діяльності // Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / З.Н.Курлянд, Р.І.Хмельюк, А.В. Семенова та ін.; за ред. З.Н. Курлянд. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2005.
10. Яремчук Н.Я. Педагогіка: Навч. посіб. / Н.Я. Яремчук. – Львів, 2011.

Кострица Н.Н.

**КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКАЯ ГОТОВНОСТЬ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ-АГРОНОМОВ:
КОМПОНЕНТЫ, КРИТЕРИИ, УРОВНИ**

В статье рассматриваются проблемы формирования культурологической готовности. Автором исследования определено компонентную структуру культурологической готовности будущих специалистов-агрономов, ее критерии, уровни, показатели.

Ключевые слова: готовность, культурологическая готовность, компоненты, критерии, уровни, показатели.

Kostritsy N.N.

CULTURAL READINESS FOR AGRARIAN STUDENT: COMPONENTS, CRITERIA, LEVELS.

The article considers the problem of cultural readiness. The author of the study defined the structure of cultural component of agrarian students, its criteria and levels.

Key words: readiness, cultural readiness, components, criteria, level indicators.

УДК 378.018.43.026:33

Кохановська О.В.

**ДИДАКТИЧНІ УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

У статті проаналізовані дидактичні умови реалізації дистанційного навчання в освітньому середовищі, серед яких позитивна умотивованість, міждисциплінарна інтеграція навчального матеріалу, високий рівень інформаційної компетентності викладачів та тих, хто навчається, наявність оберненого зв'язку, індивідуалізація та диференціація навчання.

Ключові слова: дидактичні умови, дистанційне навчання, освітнє середовище.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку України характеризується спрямованістю на формування національної моделі освіти, інтегрованої у світовий освітній простір і підготовкою фахівців, які мали б конкурентні переваги на світовому ринку праці.

У Білій книзі національної освіти України зазначено, що нині у світі “відбувається глобалізація навчальної, дослідницької, інноваційної діяльності за рахунок формування нових систем дистанційного навчання і дослідницьких мереж, які діють у світі незалежно від географічних та політичних кордонів” [3, с. 13].

Одним із пріоритетних напрямків, визначених законодавством є також забезпечення безперервності освіти, що дає змогу задовольнити пізнавальні, професійні, загальноосвітні, культурні потреби людини протягом всього життя.

Дистанційна форма навчання в контексті забезпечення безперервності освіти дає змогу незалежно від місця мешкання і соціального статусу отримати доступ до навчальних матеріалів та засобів навчання високого рівня.

Проте реалізація дистанційного навчання в освітньому середовищі залежить насамперед від якості дидактичної системи та дотримання дидактичних умов.

Аналіз сучасних досліджень і публікацій. Дистанційне навчання нині реалізовано в цілеспрямованій державній політиці України щодо інформатизації суспільства і відображено в Законах України “Про Національну програму інформатизації” та “Про вищу освіту”.

Проблемами впровадження технологій дистанційного навчання в освітній процес займаються багато сучасних зарубіжних та вітчизняних учених.

Використання інформаційних технологій в освіті досліджували такі науковці, як Р. Гуревич, М. Жалдак, І. Захарова, Г. Козлакова, В. Кухаренко, В. Олійник, Є. Полат, І. Роберт, С. Сисоєва та ін. Дистанційні технології навчання проаналізували вчені: Ю. Дорошенко, С. Зарецька, Н. Корсунська, Т. Койчева, В. Кухаренко, П. Стефаненко, О. Собаєва, В. Солдаткін, А. Хуторський, Б. Шуневич та ін. Дидактичними умовами організації та впровадження дистанційного навчання в освітній процес займалися А. Андреев, І. Булах, О. Єльнікова, О. Птахіна, О. Хмель та інші.

Метою даної статті є аналіз дидактичних умов реалізації дистанційного навчання в сучасному освітньому середовищі.

Виклад основного матеріалу. Дистанційне навчання – це форма навчання, за якої викладач та студент знаходяться один від одного на відстані та взаємодіють за допомогою засобів телекомунікацій. Воно виникло на базі єдиного інформаційного простору і діє за законами його функціонування. Дистанційному навчанню притаманні всі ознаки навчально-виховного процесу. В його межах реалізуються як існуючі традиційні принципи навчання, так і специфічні, пов’язані з використанням інформаційних технологій, принципи. Основу дистанційного навчання складає цілеспрямована і контрольована інтенсивна самостійна робота того, хто навчається [8].

Дидактичний аспект реалізації дистанційної форми навчання в освітньому середовищі відображає її педагогічні основи [9].

Розглянемо, насамперед, що розуміється під поняттям “дидактична умова”.

Аналізуючи значення терміну “дидактична умова”, Л. Перетяга зазначає його походження з “філософського розуміння умов як відношення предмета до навколишніх явищ, без яких неможливе його існування”. Відносно процесу навчання дидактичні умови слід розглядати як обставини, які зумовлюють і ініціюють процес його розвитку [6, с. 234].

Дидактична умова (згідно визначення В. Андреева) являє собою обставину процесу навчання, яка виступає результатом цілеспрямованого вибору, конструювання та застосування елементів змісту, методів, прийомів, а також організаційних форм навчання з метою дослідження конкретних дидактичних цілей [1].

Таким чином, під дидактичними умовами реалізації дистанційного навчання в освітньому середовищі будемо розуміти обставини процесу дистанційного навчання, які є результатом цілеспрямованого вибору, конструювання та застосування елементів змісту, методів навчання, завдяки яким реалізація дистанційного навчання в освітньому середовищі буде успішною.

Визначимо особливості дистанційного навчання в порівнянні із традиційним.

Розгалужена система дистанційного навчання повинна сприяти вільному доступу до освітніх ресурсів та послуг і виступати як ефективне доповнення до традиційних форм освіти. Її впровадження у навчальний процес забезпечує навчання за різними предметними розділами знань, формуючи уміння та навички роботи, професійні компетентності,

підтримку інтенсивного опанування, практичне застосування знань тими, хто навчається за допомогою методів і засобів сучасних інформаційних технологій [3].

А. Хуторський визначає наступні відмінності дистанційного навчання від традиційного:

- фізичний розподіл викладача та студентів принаймні на більшу частину навчального процесу;
- використання в ході навчання мультимедійних засобів та електронних ресурсів;
- забезпечення телекомунікаційної взаємодії між викладачами та студентами, а також між студентами;
- отримання якісного результату освітнього процесу, що свідчить про його продуктивність [10].

На нашу думку, вищезазначені відмінності і визначають дидактичні умови реалізації навчального процесу за дистанційними технологіями.

О. Хмель у своєму дисертаційному дослідженні “Дидактичні умови організації дистанційного навчання студентів фізико-математичних факультетів педагогічних університетів” зазначає, що дистанційне навчання базується на специфічному дидактичному та технічному забезпеченні [9].

Розглянемо кілька підходів щодо виділення різними науковцями дидактичних умов реалізації дистанційного навчання в сучасному освітньому середовищі.

І. Заболотній, аналізуючи існуючі літературні джерела, виділяє основні дидактичні вимоги, які висувуються до здійснення процесу навчання із застосуванням засобів інформаційних технологій, серед яких умотивованість у доцільності використання різних засобів інформаційних технологій в навчальному процесі; чітке визначення ролі, сфери, місця і часу використання засобів інформаційних технологій; взаємозв'язок засобів інформаційних технологій з іншими видами застосовуваних технічних засобів навчання; забезпечення стійкого оберненого зв'язку у навчанні між викладачем і тим, хто навчається; забезпечення високого ступеня індивідуалізації та диференціації навчання [4].

Відносно до дистанційного навчання, на нашу думку, зазначені умови можуть бути наступними:

- умотивованість та доцільність використання засобів дистанційних технологій в освітньому середовищі;
- обґрунтованість місця, часу, сфери використання вищезазначених технологій;
- взаємозв'язок засобів дистанційного навчання з іншими видами застосовуваних засобів навчання;
- наявність оберненого зв'язку між викладачем (тьютором) та слухачем;
- високий рівень індивідуалізації та диференціації навчання.

Деякі науковці зазначають, що для ефективної організації дистанційного навчання необхідним є дотримання специфічних вимог, таких як:

- якісне і детальне планування діяльності, організації, чітка постановка цілей і завдань навчання, надання студентам необхідних навчальних матеріалів;
- максимальний рівень інтерактивності між слухачами та викладачем, наявність зворотного зв'язку між слухачем та навчальним матеріалом;
- застосування нетрадиційних прийомів, засобів заохочення та мотивації навчання слухачів;
- модульна організація дистанційного курсу, що обґрунтоване необхідністю усвідомлення слухачем динаміки свого просування;
- ефективний добір інформаційно-комунікаційних засобів, зокрема програмних продуктів для організації дистанційного навчання з “дружнім” інтерфейсом та легко зрозумілим механізмом користування для слухачів, розробників і адміністраторів дистанційних курсів та викладачів;

- належний рівень знань та вмінь викладачів щодо використання комп'ютерної техніки, відповідних програмних продуктів, інформаційних сервісів мережі Інтернет тощо;
- вирішення проблеми якості знань, з огляду на те, що за дистанційною формою навчання переважає самостійна робота слухачів, які, зазвичай, поєднують таке навчання з певною професійною діяльністю [5, 7].

Російський дослідник В. Яриков зауважує, що високий рівень розвитку дистанційних технологій в освітньому середовищі досягається засобами реалізації наступних дидактичних умов [11]:

- забезпечення засвоєння і обмін освітньою інформацією;
- можливість реалізації на відстані інтерактивної взаємодії між студентами та викладачами, а також між собою та із засобами навчання;
- розвиток системи підтримки освітнього процесу;
- розвиток особистісних якостей в режимі дистанційного навчання (самостійність, відповідальність тощо);
- підвищення якості професійної освіти в режимі дистанційного навчання;
- розвиток інформаційного простору освітнього середовища;
- розвиток інформаційної культури викладачів та студентів.

Окремої уваги заслуговують погляди О. Хмель, яка у своєму дисертаційному дослідженні відзначає, що обов'язковою умовою ефективної організації дистанційного навчання є врахування змістової складової навчального процесу з дотриманням спеціальних вимог: чітка структуризація теоретичної інформації; наочність подання навчального матеріалу; алгоритмізація дій, які повинен опанувати студент під час розв'язання завдань; вибір оптимальних форм організації навчально-пізнавальної діяльності [9, с.80].

Вона також пропонує узагальнену п'ятиблокову структурно-функціональну схему моделі дистанційного навчання. За запропонованою схемою навчальний курс має інтегрований характер і складається з п'яти функціонально-узгоджених блоків: організаційно-методичного, навчального, комунікативного, ідентифікаційно-контролюючого та інформаційно-довідкового. У процесі створення дистанційного навчального курсу з певної дисципліни змістове наповнення кожного із зазначених блоків повинне визначатись специфічними особливостями самої дисципліни та передбачуваними видами й характером навчальної діяльності й формами навчального процесу [Там само]. Організаційно-методичний блок створює умови для виконання організаційної та навчальної функцій дистанційного навчального процесу. У навчальному блоці міститься системний курс лекційного, практичного, методичного матеріалу, індивідуальних домашніх завдань. Комунікативний блок реалізує функцію спілкування студентів з викладачем та між собою. Ідентифікаційно-контролюючий блок передбачає наявність завдань і контрольних робіт. Щодо інформаційно-довідкового блоку, то в ньому розміщені всі довідкові матеріали, які були використані в процесі підготовки навчального курсу [2].

Таким чином, серед дидактичних умов для успішної реалізації дистанційного навчання в освітньому середовищі (за О. Хмель) обов'язковим є цілісне врахування змістового компоненту навчання, організаційно-методичного, комунікаційного й контролюючого; визначення оптимальної взаємодії між ними [9].

Інший дослідник Є. Скибицький у структурі дистанційного навчального курсу виділяє наступні блоки: інформаційно-змістовий, контрольнo-комунікативний, корекційно-узагальнюючий. Інформаційно-змістовий блок забезпечує виконання організаційної і навчальної функцій; контрольнo-комунікативний – навчальної, контролюючої, комунікативної, організаційної, рефлексивної. Останній також дозволяє встановлення оптимального зворотнього зв'язку між учасниками дистанційного навчання. Корекційно-узагальнюючий блок включає підсумкові результати навчання студентів, діагностика навчально-пізнавальної діяльності, аналіз результатів різних видів контролю і забезпечує виконання організаційної, коригувальної, комунікативної, рефлексивної, прогнозуючої

функцій [8]. При цьому слід зауважити, що для успішної реалізації дистанційного навчання у середовище освітнього закладу, вищезазначені компоненти повинні використовуватися у цілісному взаємозв'язку.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, узагальнюючи всі раніше розглянуті підходи щодо визначення дидактичних умов реалізації дистанційного навчання в освітньому середовищі, можна виділити наступні основні умови: обов'язковість позитивної мотивації суб'єктів дистанційного навчального процесу; проектування із застосуванням програмних, технічних та методичних компонентів дистанційних середовищ; наповнення дистанційних курсів навчальним матеріалом має базуватись на міждисциплінарній інтеграції, що сприятиме збагаченню, систематизації та засвоєнню знань з різних областей науки; застосування інтерактивних засобів як основа взаємодії викладача-тьютора зі слухачем, слухача із навчальним курсом, слухачів між собою; необхідним є високий рівень інформаційної компетентності як викладачів (тьюторів), так і слухачів дистанційних курсів задля успішної співпраці; наявність максимальної індивідуалізації та диференціації навчання з урахуванням психологічних особливостей тих, хто навчається.

Таким чином, ефективність упровадження дистанційного навчання значною мірою залежить від урахування всіх дидактичних умов реалізації його в сучасному освітньому середовищі.

Подальших досліджень потребує обґрунтування моделі організації та впровадження дистанційного навчання у освітнє середовище вищої школи та виокремлення дидактичних вимог до окремих форм та засобів вивчення фахових дисциплін майбутніми економістами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андреев В.И. Педагогика: [учебный курс для творческого саморазвития] / В.И. Андреев. – Казань, 2000. – 600 с.
2. Біденко Л.В. Використання дистанційних технологій навчання у процесі підготовки до практичних занять / Л.В. Біденко // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2011. – № 4. – С.134-140.
3. Біла книга національної освіти України / [Т.Ф.Алексєєнко, В.М.Аніщенко, Г.О.Балл та ін.]; за заг. ред. акад. В.Г.Кременя; НАПН України. – К.: Інформ. системи, 2010. – 342 с.
4. Заболотный И.П. Дидактические основы применения информационных технологий для подготовки специалиста в технических вузах [Электронный ресурс] / И.П. Заболотный. – Режим доступа: http://ea.donntu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/Дидактические_основы_применения_информационных_технологий_для_подготовки_специалиста_в_технических_вузах.pdf.
5. Интернет-обучение: технологии педагогического дизайна / [под ред. канд. пед. наук М. Моисеевой]. – М.: Издательский дом “Камерон”, 2004. – 216 с.
6. Перетяга Л.Є. Теоретичне обґрунтування дидактичних умов формування полікультурної компетентності учнів початкових класів [Електронний ресурс] / Л.Є. Перетяга. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pfto/2010_7/files/PD710_37.pdf.
7. Спірін О.М. Характерні дидактичні вимоги до форм навчання за кредитними технологіями [Електронний ресурс] / О.М. Спірін. – Режим доступу: <http://studentam.net.ua/content/view/7622/97/>.
8. Стефаненко П. Дидактичні особливості дистанційного навчання у вищій школі / П.Стефаненко // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2004. – № 1. – С. 21-32.
9. Хмель О.В. Дидактичні умови організацій дистанційного навчання студентів фізико-математичних факультетів педагогічних університетів: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.09 “Теорія навчання” / О.В.Хмель. – К., 2006. – 213 с.
10. Хуторской А.В. Современная дидактика / [учебник для вузов] / А.В. Хуторской. – С.-Пб: Питер, 2001. – 544 с.
11. Яриков В.Г. Дидактические условия развития дистанционного образования в информационном пространстве педагогического университета [Электронный ресурс] / В.Г. Яриков. – Режим доступа: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/120158.html>.

Кохановская Е.В.

**ДИДАКТИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ РЕАЛИЗАЦИИ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ
В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ**

В статье проанализированы дидактические условия реализации дистанционного обучения в образовательной среде, среди которых позитивная мотивация, междисциплинарная интеграция учебного материала, высокий уровень информационной компетентности преподавателей и обучающихся, наличие обратной связи, индивидуализация и дифференциация обучения.

Ключевые слова: дидактические условия, дистанционное обучение, образовательная среда.

Kokhanovskaya E.V.

**DIDACTIC CONDITIONS OF DISTANCE EDUCATION REALIZATION IN EDUCATIONAL
ENVIRONMENT**

The article analyzed didactic conditions of distance education realization in educational environment, among which there are positive motivation, interdisciplinary integration of teaching material, high level of information competence of teachers and learners, presence of feed-back, individualization and differentiation of education.

Key words: didactic conditions, distance education, educational environment.

УДК 378:006.83:06.047

Ліпська В.В.

**ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНЬОГО АУДИТУ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ
НЕЗАЛЕЖНОЇ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

У статті висвітлено питання оцінювальних критеріїв до якості вищої освіти в Європі та в Україні в контексті Болонського процесу. Аналізуються основні підходи до оцінювання якості освіти у світовій практиці. Пропонуються впровадження освітнього аудиту задля модернізації національної системи оцінки якості вищої освіти

Ключові слова: якість вищої освіти, незалежні агентства з гарантування якості вищої освіти, Болонський процес, стандарти, гарантування якості.

Постановка проблеми в загальному вигляді. У сучасному світі, який ввійшов у третє тисячоліття, розвиток України визначається у загальному контексті Європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності західної культури. Інтеграційний процес на відповідних напрямках полягає у впровадженні європейських норм і стандартів в освіті, науці і техніці, поширенні власних культурних і науково-технічних здобутків у ЄС. У кінцевому результаті такі кроки спрацьовуватимуть на підвищення в Україні європейської культурної ідентичності та інтеграцію до загальноєвропейського інтелектуально-освітнього та науково-технічного середовища. Незважаючи на досягнення освіти, які забезпечує нова соціополітична система України, вона, однак, ще не забезпечує потрібної якості. Громадська думка щодо стану освітньої сфери в Україні є нерадісною.

Погіршення якості вищої освіти в Україні є закономірним наслідком багатьох чинників: інтенсивної комерціалізації освіти; значної інтенсифікації праці за вкрай низької оплати праці викладачів; недостатньої матеріальної бази, відсутності в більшості ВНЗ науково-технічної та інноваційної інфраструктури; неефективної наукової діяльності викладачів ВНЗ (нею реально займаються лише 20 % науково-педагогічних працівників); застарілої структури підготовки фахівців; відтворення і передавання студентам неконкурентних знань; дублювання підготовки з деяких напрямів і спеціальностей у межах певного регіону. Як результат – навіть провідні українські ВНЗ нерідко постачають на ринок